

Monumentnummer*: 531816

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 05 december 2014
Kadaster deel/nr 82966/145

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Herwijnen West Betuwe Gelderland

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Herwijnen V 567

Omschrijving**

Cluster 70.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

ARTILLERIELOODS annex FORTWACHTERSWONING, gebouw H, als militair en deels civiel annex van het Fort bij de Nieuwe Steeg. Op verschillende plaatsen zijn binnen en buiten fortterreinen in de loop der decennia houten, stenen en metalen ('blikken') loodsen tot stand gekomen om te dienen als (provisorische of permanente) berguimte, opslag, onderkomen voor mensen of materieel, hospitaal, brandweer, paardenstal, wachthuis, woning, enz. Een groot deel van deze loodsen is inmiddels vergaan, gesloopt of verplaatst, maar andere bestaan nog in situ. Soms gaat het om bijzonder eenvoudige bouwwerkjes van geringe omvang, maar er zijn ook meer complexe en grotere exemplaren.

Omdat de meeste forten en andere (buiten de bebouwde kom gelegen) verdedigingswerken - wanneer er geen sprake was van mobilisatie of oefeningen - geen bezetting met militair personeel hadden, was er in veel gevallen een aparte woning of andersoortig onderkomen voor een beheerder of wachter. Soms had een dergelijk(e) woning of onderkomen tevens een andere functie, zoals die van sluis- of brugwachterswoning. In de toegepaste architectuur bestaat mede hierdoor geen uniformiteit; het gebruikte bouw materiaal varieert - maar is gewoonlijk baksteen of hout - en ook het aantal bouwlagen verschilt. Ook voor wat betreft de locatie van een wachterswoning zijn geen duidelijke standaarden; sommige fortwachterswoningen liggen binnen de fortgracht, andere daarbuiten - soms zelfs op enige afstand van het fort. Op het Fort bij de Nieuwe Steeg staat een houten loods die de functies

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

combineert van militaire opslag en woning van fortwachter. Het bouwwerk, daterend van omstreeks 1880, bevindt zich aan de keelzijde van het fort tegenover de ingang en aan de noordwestzijde van het dubbele kazernegebouw, ongeveer in het verlengde van de zuidelijke vleugel hiervan. De woning is een latere uitbreiding. Bij de herbestemming van het fort is de artillerieloods / fortwachterswoning gerestaureerd en ten dele aangepast, voorzien van modern comfort en ook verder gemoderniseerd, waarbij de noordwestelijke kopse gevel is versoberd en voorzien van een toegang met glasdeuren en de houten delen deels zijn uitgenomen. Het gebouw is lichtgroen geschilderd; de deuren en luiken donkergroen en de ramen wit.

Omschrijving

Houten ARTILLERIELOODS (ca. 1880) met later (1920/30) aangebouwde FORTWACHTERSWONING, gebouw H, van ongeveer 30 x 8 meter, gedekt door een zadeldak met ruim overstek, belegd met grauwe, holle pannen. Op en door het dak twee gemetselde schoorstenen. Aan de noordzijde over de volle lengte een uitbouw onder lessenaarsdak van bijzonder soort ijzeren golfplaat. Er zijn geen dakramen. Wit geschilderde, houten windveren. De gevels zijn opgetrokken uit houten delen. De zuidwestelijke langsegevel is voorzien van circa acht op ongelijke afstand van elkaar en onregelmatig geplaatste vensters en/of toegangsopeningen, waarin niet oorspronkelijke schuiframen met roedeverdeling (2 x 4) en houten luiken. De overliggende gevel bevat naar uitvoering vergelijkbare, maar minder gevelopeningen. De zuidoostelijke kopse gevel is voorzien van dubbele deuren en een toegang in de aanbouw.

Waardering

ARTILLERIELOODS annex FORTWACHTERSWONING, gebouw H, van het Fort bij de Nieuwe Steeg is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende circa 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische en hieraan gelieerde civiele bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20e eeuw).

Het betreft hier een bouwwerk uit de periode 1875-1885, respectievelijk 1920/1930, namelijk een loods met aangebouwde dienstwoning.

* Ensemblewaarde en situationele waarden vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het bouwwerk is representatief (karakteristiek) omdat het nog steeds de fysieke kenmerken vertoont die destijds tot de bouw aanleiding waren.

* Het bouwwerk is gaaf bewaard omdat qua structuur en fysiek voorkomen meerdere hoofdzaken van de toestand en bestemming in de jaren '80 van de 19de en van de jaren '20/'30 van de 20ste eeuw in herkenbare vorm zijn bewaard.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument